

Postupný nákup

Minimalizace rizik při nákupu energií.

■ V dnešním díle našeho seriálu o energetickém hospodářství se blíže zaměříme na možnosti nákupu energie. Zvláště pak na metodu postupného nákupu, která jednak umožňuje profitovat z poklesu cen na trhu a zároveň pomáhá minimalizovat největší riziko, které může při spotovém nákupu energií ohrozovat obecní finance, totiž nečekané cenové výkyvy směrem vzhůru.

DVĚ MOŽNOSTI

Města a obce mají v současnosti v zásadě dvě možnosti nákupu elektřiny. Jednak mohou postupovat formou zadávacího řízení, ať už v podlimitním nebo nadlimitním režimu, obvykle s využitím elektronického nástroje. Druhou možností je forma jednacího řízení bez uveřejnění v případě nákupu na některé komoditní burze.

Přestože omezení daná zákonem o veřejných zakázkách neumožňují veřejnému sektoru využít všechny možnosti nákupu, které trh s elektřinou poskytuje například podnikům, je znalost standardních produktů dodávky elektřiny a možností jejich kombinace nezbytná. Obecně jsou základními produkty dodávky elektřiny fix, spot a postupný nákup. Základní charakteristiky těchto metod nákupu shrnujeme v následujícím přehledu.

FIX

Nákup elektřiny prostřednictvím produktu typu fix je především relativně jednoduchý. Cena se stanoví s ohledem na potřeby odběru příslušného zákazníka podle aktuální ceny na trhu s elektřinou

v době uzavření smlouvy. Po dobu smlouveného období dodávky platí odběratel pevnou smluvní cenu. Výhodou tohoto produktu je například udržení konstantních nákladů na energie pro potřeby sestavení rozpočtu nebo udržení konstantní ceny vstupu pro potřeby kalkulace ceny výrobků. Nevýhodou fixu je především nutnost učinit nákupní rozhodnutí na základě aktuálních tržních podmínek pro delší časový úsek dopředu. Tak byla například v poměrně dlouhém období poklesu cen v nedávné minulosti vyloučena reakce odběratele na další pokles cen.

SPOT

Produkty typu spot umožňují odběrateli nákup za ceny denního trhu za podmínek, které kopírují aktuální cenu dodávky na následující den. Cena dodávky se pak vypočítává podle skutečného odběru, jako vážený průměr cen v jednotlivých hodinách příslušného měsíce dodávky. Z pohledu ceny to může být výhoda i nevýhoda a především je třeba počítat s vysokou volatilitou (mírou kolísání) ceny i v krátkých časových obdobích.

Další možností uplatnění spotové ceny je stanovení ceny dle měsíční průměrné ceny ze spotového trhu za jednotlivé hodiny. Vypočtená průměrná cena se násobí koeficientem tvaru spotřebního diagramu a následně celkovou spotřebou.

Nevýhodou spotové ceny je, že zákazník platí každý měsíc jinou jednotkovou cenu, kterou nemůže již svým jednáním ovlivnit. Jednotková cena je vypočítávána až

po skončení měsíce. Tím může, při vysokých cenách na spotovém trhu, docházet k nečekanému zklamání. Se spotovými cenami se obtížně pracuje při dlouhodobém plánování nebo kalkulacích výrobních nákladů.

POSTUPNÝ NÁKUP

Metoda postupného nákupu může do určité míry eliminovat vliv kolísání cen komodity v čase, který je, zejména v případě mimořádných událostí typu havárie elektrárny ve Fukušimě, často nepředvídatelný. Prostřednictvím postupného nákupu lze eliminovat především náhlé výkyvy trhu směrem vzhůru. Nákupní cena elektřiny se netvoří jednorázově, ale v rámci smluvního období je rozdělena na několik tranší (částí). Dodavatelé přitom nabízejí možnost rozložení do různého počtu tranší, obvykle podle celkového objemu dodávky. Elektřina na kalendářní rok tak může být nakoupena například ve třech, pěti i více než deseti tranších na pokyn odběratele nebo automaticky na základě předem stanovených podmínek. Podmínky mohou být například takové, že pokud cena na trhu bude nižší než třeba 850 Kč/MWh, dodavatel automaticky nakoupí odběrateli 50 % objemu na příští rok. Jiným způsobem postupného nákupu je metoda tzv. klouzavého průměru, která je postavena na průměrných cenách v předem stanovených časových obdobích. Například po podpisu smlouvy se cena tvoří 4 měsíce dle průměrné ceny podkladového aktiva většinou rovnoměrné dodávky na následující rok na burze PXE.

Vhodnou aplikací této metody a správným načasováním tranší lze obvykle dosáhnout nižší ceny než u produktu fix. Odběratel tak získává větší kontrolu nad výslednou cenou a může pružněji reagovat na výkyvy trhu. Nevýhodou postupného nákupu jsou především vyšší nároky na nákupní proces a obtížnější predikce nákladů na nákup elektřiny pro budoucí období v době, kdy příslušná tranše ještě není nakoupena.

Mezi průkopníky ve využívání postupného nákupu ve veřejném sektoru patří nejen města a obce, ale i státní podniky a některá ministerstva. Některé veřejné subjekty využívají postupného nákupu již několik let opakovaně a na

postupném nákupu oceňují především skutečnost, že výsledná cena koresponduje s úrovní cen, které byly v daném ročním období na burze. Eliminují tím riziko uzavření výběrového řízení nebo provedení aukce v nesprávné chvíli. Výsledná cena se jim zprůměruje dle nákupu jednotlivých tranší.

NEBOJTE SE UŠETŘIT!

Kromě zmíněných hlavních metod nákupu nabízejí obchodníci zákazníkům i jejich různé kombinace, případně vytvoření na míru šitých produktů zohledňujících například specifika odběrových diagramů. Spektrum různých metod nákupu, kterými obce mohou zajišťovat své energetické potřeby, je proto

poměrně široké. Přesto si z výše uvedeného lze udělat poměrně jasný závěr. Jestliže se město nebo větší obec nechce pouštět do rizikových operací a zároveň chce postupovat co nejehospodárněji, může zvážit využití metody postupného nákupu. Obecně také platí, že obchodník s elektřinou by při prodeji větších objemů měl do určité míry působit i jako konzultant, který potenciálnímu zákazníkovi nejvhodnější produkt sám navrhne.

V příštím, již posledním, díle našeho cyklu se podrobněji podíváme zejména na jednu ze stále populárnějších metod výběru dodavatele energie, totiž na komoditní burzy a jejich výhody a rizika pro obce. ●

Jan Maňas, Amper Market

V Bohumíně rekuperují

Děti v základní škole budou dýchat čerstvý vzduch i bez větrání otevřenými okny.

Bohumínská radnice spustila pilotní projekt rekuperace vzduchu ve čtyřech třídách základní školy nacházející se na rušné komunikaci v centru města. Do tříd byly umístěny speciální výměníky, které filtrují vzduch a zachycují škodlivé látky včetně prachových částic.

„Výuka při otevřených oknech u tak rušné silnice a v prašném prostředí je opravdu obtížná. Ovšem když se nevětrá, tak je náročné udržet pozornost nejen pro žáky, ale i pro učitele. Proto jsme se s městem dohodli, že otestujeme ve čtyřech třídách 2. stupně, kam chodí přibližně stovka dětí, speciální skříně na výměnu vzduchu,“ uvedla ředitelka školy Barbora Bolcarovičová.

Z OXIDU UHLÍČITÉHO BOLÍ HLAVA

Významným efektem je regulace množství oxidu uhličitého, jehož zvýšená koncentrace vyvolává únavu nebo i bolesti hlavy. Množství CO₂ ve třídách sleduje automatické čidlo, které spustí proces výměny vzduchu vždy, když koncentrace

tohoto plynu překročí stanovené množství.

Na jednoho žáka je obvykle zapotřebí vyměnit 20 až 30 metrů krychlových vzduchu za hodinu, pokud je to nutné, mohou kantoři režim přístroje upravovat pomocí ovladače.

Skříně, které připomínají větší chladničku, zároveň s čištěním vzduchu také šetří energii na vytápění. Díky jejich používání neuniká ze tříd teplo, které by jinak odcházelo otevřenými okny při klasickém větrání. V létě dokážou rekuperační jednotky rovněž částečně chladit.

DĚTI BUDOU ZDRAVĚJŠÍ

Pořízení čtyř rekuperačních jednotek přišlo město na 600 tis. Kč. Roční náklady na provoz se pohybují v řádu několika tisíců korun. Pokud se projekt osvědčí, rozšíří se i do dalších škol. V úvahu připadají zejména ty u rušných komunikací nebo u místních železárén.

„Umístění rekuperačních jednotek by se mělo pozitivně projevit i na zdraví dětí. Ty by neměly být

tolik nemocné, a protože přístroje umí očistit vzduch také od alergenů a pylů, budou jistě přínosné i pro alergiky,“ uvedl místostarosta Bohumína Igor Bruzl.

Spolu s ozdravnými pobyty a kotlíkovými dotacemi jde o další krok Bohumína v boji se znečištěným ovzduším. ● (tz)

Rekuperační jednotka umístěná vzadu ve třídě připomíná větší chladničku